

ARTS

Pablo Picasso i l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell

Ricard Bru Turull i Josep Lluís Martín Berbois

Col·laboradors de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell

- 1 Per a més informació vers aquest grup vegeu a: CASTELLS, Andreu. *L'art sabadellenc*. Ed. Riutort. Sabadell. 1961. p. 756.
- 2 LOZANO, Rossend. "La revista Riutort i les avantguardes artístiques a Sabadell, 1956-1965", dins *Arraona*. núm. 22. Hivern 1999. p. 59; LOZANO, Rossend (coord). *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*. Ed. Museu d'Art de Sabadell. Sabadell. 1999. pp. 51-71.
- 3 Vegeu a: CASTELLS, Andreu. Op. cit. pp. 744-750; LOZANO, Rossend. "La revista Riutort...". Op. cit. p. 62. Per una informació més detallada de cadascú dels membres que formaven el Grup Gallot vegeu a: LOZANO, Rossend. "La irrupció de les avantguardes a Sabadell, 1939-1959", dins *Arraona*. núm. 27. 2003. pp. 215-224. Vegeu també els següents articles: BALSACH, Maria Josep. "L'exploració d'un nou llenguatge. L'art a Sabadell, 1957-1959", pp. 24-27; FAXEDAS, Maria Lluïsa. "Manuel Duque i el nuagisme. L'aventura de París", pp. 29-41; BALSACH, Maria Josep. "Antoni Angle, Gabriel Morvay, Vladimir Slepain. De l'informalisme a les primeres accions de "pintura d'acció pública (1959-1960)", pp. 43-53; BALSACH, Maria Josep. "El Grup Gallot", pp. 55-67. Tots aquests escrits es troben recopilats en l'obra: BALSACH, Maria Josep (coord). *Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*. Ed. Museu d'Art de Sabadell. Sabadell. 2001.

La catalogació que s'està duent a terme a l'Arxiu Històric de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell està aportant una extensa documentació inèdita referent a la història de l'art de la ciutat de Sabadell i l'evolució de la pròpia Acadèmia de Belles Arts. En cap cas la nostra pretensió és realitzar una síntesi de tot el fons, sinó més aviat presentar la relació, més o menys estreta, que tingué l'Acadèmia amb personalitats del món de l'art tan rellevants com va ésser Pablo Ruiz Picasso.

Els diversos esdeveniments succeïts durant la Guerra Civil van comportar la destrucció de molts arxius i la conseqüent pèrdua d'informació que fins el moment s'havia anat recopilant. N'és un bon exemple l'Acadèmia de Belles Arts. El gruix principal de la documentació que es conserva és posterior a 1939. A partir d'aquelles dates es van anar guardant totes les cartes, informes, actes, rebuts i altres documents referits a l'activitat artística de l'entitat; gràcies a tota aquesta compilació ara és possible, de mica en mica, aproximar-nos als fets i activitats puntuals que es van dur a terme al si de l'Acadèmia, amb la potenciació d'artistes sabadellencs com Vila Puig, Vila Arrufat o Durancamps, o artistes de renom internacional com Pablo Picasso.

En el 1950, tingué lloc el 1r Saló d'Art Actual, el 2n es duagué a terme el 1952, organitzat principalment per Andreu Castells. En aquests, s'hi exposaren obres de personalitats tan notables com ara Miró, Kandinsky, Sunyer, Picasso, Manolo Hugué. Els següents salons, on ja participarien artistes sabadellencs, i les futures biennals -vuit en total i quatre durant la dècada dels cinquanta- de l'Acadèmia de Belles Arts, anaren creant una nova generació d'artistes locals.

El veritable punt d'inflexió esdevingué el 1956 amb la publicació *Riutort* i la Sala d'Art Actual que s'inaugurà el 1958 a l'Acadèmia de Belles Arts. Respecte a la revista, que també va néixer a l'Acadèmia de Belles Arts, fou impulsada per un grup d'artistes i d'intel·lectuals joves que es destacaven per la voluntat de modernitzar, aquesta era dirigida per Andreu Castells i David Graells¹. Com ha dit Rossend Lozano "la revista neix amb la intenció d'agrupar persones preocupades per temes artístics, tot i que té una vocació inicial àmplia, interessada per molts aspectes de la cultura. Intenta evitar un to localista o provincià; per tant, alterna informacions i activitats locals amb problemàtiques artístiques i culturals molt generals"². Dins de l'esmentat col·lectiu hi havia personalitats de les antigues avantguardes, com ara Sebastià Gasch o Josep M. de Sucre, als quals s'uniren altres figures tan importants com Pere Quart (Joan Oliver), Àngel Ferrant, Salvador Espriu, etc.

En aquest conjunt també s'hi podia trobar una generació d'artistes plàstics entre l'expressionisme i l'informalisme i l'abstracció. Així, *Riutort* enllaçà amb l'eclosió de l'efímer *Grup Gallot*, integrat per Antoni Angle, Llorenç Balsach, Joan Bermúdez, Alfons Borrell, Joaquim Montserrat, Manuel Duque, Josep Llorens, Lluís Vila Plana, als quals es van afegir Gabriel Morvay i Vladimir Slepain³. Vers aquest grup, Maria Josep Balsach ha mencionat que "l'art del Grup Gallot, no és ni el gest individual, ni cal·ligrafia, ni la pintura en si, ni tan

Inauguració de l'exposició el 6 de gener de 1960. D'esquerra a dreta: (?), (?), Garriga Manich, Vila Puig, Josep M. Marcet, Francesc Enrich, Pablo Picasso (fill), (?), Joan Ainaud de Lasarte, Lluís Clapés, Josep Llobet i Joaquim Gorgori. Arxiu històric de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell.

sols la promoció de nous significats a través de signes "a priori" generadors d'una nova semàntica, sinó una ruptura ideològica total amb el llenguatge pictòric abstracte tradicional, un canvi d'actitud durant els valors intrínsecs i socials que defineixen l'obre d'art"⁴. El grup va suposar una inflexió cabdal en l'evolució del pensament i de la pràctica cultural de la ciutat⁵. Cal esmentar també que d'ençà de la dècada dels cinquanta van haver diversos pintors sabadellencs com Manuel Duque, Joan Vila Casas o Xavier Oriach van marxar a París per millorar i, a la vegada, consolidar les seves carreres.

El 4 de juny de 1950, la Caixa d'Estalvis de Sabadell celebrà a la seva sala d'actes una conferència sobre Picasso, organitzada per la Secció Esperanto de A.E. *Tierra y Mar* de Sabadell. L'Acadèmia de Belles Arts fou convidada pel President de la Secció Esperanto, Jaume Folch, i va enviar com a representants els senyors Molet i Sellés⁶. L'acte fou realitzat pel reconegut crític i historiador de l'art Alexandre Cirici i tractà vers Picasso i la seva obra⁷.

És evident que els artistes i pintors de Sabadell ja coneixien a la dècada dels cinquanta, ni que fos de manera puntual, l'obra de Picasso. Tot i així, aquesta necessitava una major difusió més enllà de les publicacions puntuals que s'anaven editant i de les sortides que l'Acadèmia s'organitzava pels seus socis, un exemple són les visites al Museu d'Art Modern de Barcelona durant les dècades dels anys quaranta i cinquanta. Una bona mostra del que mencionàvem n'és la carta que el director de l'Acadèmia, Andreu Flaqué, va enviar el 31 d'agost de 1950 a Joan Ainaud de Lasarte, aleshores director dels Museus d'Art de Barcelona, sol·licitant-li assessorament per donar a conèixer els museus de Barcelona als socis de l'Acadèmia.⁸

L'interès per Picasso i la seva obra no minvà. El dia 6 de gener de 1959 s'inaugurà a l'Acadèmia de Belles Arts, en aquells moments situada al carrer

4 BALSACH, Maria Josep. *Grup Gallot*. Catàleg de l'exposició monogràfica. Ed. Museu d'art de Sabadell. Sabadell. 1981. p. 5. Vegeu també de la mateixa autora: *El signe, el gest, l'acció: el Grup Gallot*. Tesi de llicenciatura. Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra. 1982. (Inèdit). També podeu consultar el número extraordinari de la revista Riutort dedicada al Grup Gallot. núm. 33. Setembre 1960.

5 SALA-SANAHUJA, Joaquim. "Pensament i producció cultural", a CALVET, Jordi; DEU, Esteve; MARÍN, Martí i SALA-SANAHUJA, Joaquim. *Sabadell al segle XX*. Ed. Eumo Editorial. Vic. 2000. pp. 383-387.

6 Arxiu Històric de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell (ara en endavant AHABAS). Caixa n.º. 25. Correspondència 1950-1951. Carta d'Andreu Flaqué (President de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell) a Jaume Folch (President de la Secció d'Esperanto de Sabadell). 31/05/1950. R-2175; Caixa n.º. 25. Correspondència 1950-1951. Carta de Jaume Folch a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell. 01/05/1950. R-2176.

7 Tot i el tema i el conferenciant, no hi hagué molta afluència de públic i l'exposició passà quasi desapercibuda. Conjuntament a aquesta exposició es programà una xerrada a càrrec de Josep Maria Garrut que duia per nom "*Exposición de arte y exposición de ismos*". LOZANO, Rossend. "Vint anys.. Op. cit. p. 47.

- 8 AHABAS. Caixa núm 25. Correspondència 1950-1951. Carta d'Andreu Flaqué a Joan Ainaud de Lasarte. 31/8/1950. R-2225.
- 9 AHABAS. Caixa núm. 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Josep Llobet (Secretari de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell) al President d'"Amigos del Arte". 05/01/1959. R-3222.
- 10 AHABAS. Caixa núm 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés a la Sala Gaspar. 25/03/1959. R-3233.
- 11 AHABAS. Caixa núm 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Bertrand Golberg a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell. 04/07/1958. R-3204. Entre les cartes destaca la que s'envià a la Bertrand Golberg Associates de Chicago en la que se li demanava un intercanvi que permetés fer alguna publicació o anunci al magazine *Arts and Architecture*.
- 12 AHABAS. Caixa núm. 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Joan Vidal Ventosa a l'Acadèmia de Belles Arts. 16/12/1959. R-3338; Caixa nº. 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés i Josep Llobet a Joan Vidal Ventosa. 10/01/1960. R-3355.
- 13 AHABAS. Caixa núm 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Ramon Vidal de Llobatera a Francesc Enrich Valls (President de la Caixa d'Estalvis de Sabadell). 16/12/1959. R-3340; En una altra carta hi ha una nota manuscrita a llapis indicant que *el Museu es fa càrrec de les obres i el seguro conforme*. Caixa núm 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés i Josep Llobet a Ramon Vidal de Llobatera. 10/01/1960. R-3354.
- 14 AHABAS. Caixa núm 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés i Josep Llobet a Antoni Samaranch. 10/01/1960. R-3353; Caixa nº. 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés i Josep Llobet a Joan Ainaud de Lasarte. 10/01/1960. R-3356; Caixa nº. 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés i Josep Llobet a la vídua de Manolo Hugué. 10/01/1960. R-3358.

Sant Pau número 2, una exposició d'obres de Picasso organitzada pel Museu de Sabadell i la pròpia Acadèmia, amb el patrocini de la Caixa d'Estalvis de Sabadell amb motiu del centenari d'aquesta entitat⁹. Malgrat tractar-se de reproduccions de les seves obres, aquestes serviren per apropar l'obra del pintor malagueny a la població de Sabadell. Pocs mesos més tard, el 25 de març de 1959, el President de l'Acadèmia, Lluís Clapés, envià una carta a la Sala Gaspar agraïnt-li la cessió desinteressada d'unes reproduccions d'obres d'art de Picasso, Braque, Miró i Clavé per una exposició que va resultar ésser tot un èxit per la gran quantitat de públic que va visitar les sales de l'Acadèmia¹⁰.

Molt probablement la nombrosa concurrència de gent va fer pensar als membres de l'Acadèmia en la possibilitat d'organitzar una nova exposició sobre Picasso a inicis de l'any 1960, però en aquesta ocasió les obres serien originals. El muntatge es realitzà amb la col·laboració del Museu de Sabadell i el patrocini de la Caixa d'Estalvis de Sabadell. Això va comportar que es duguessin a terme diversos contactes amb col·leccionistes privats i museus, amb la finalitat de recollir un fons notable per mostrar l'evolució artística del pintor malagueny des de la seva infància fins a les seves últimes produccions i, a la vegada, fer una bona difusió de l'acte¹¹. Finalment, no es va aconseguir obtenir una visió completa sinó períodes concrets de la seva trajectòria. Entre les persones a qui se'ls va demanar la col·laboració hi havia Totó, la *viuda del inolvidable Manolo* (Manolo Hugué).

L'enviament de cartes per a l'obtenció d'obres s'inicià a primers de desembre de 1959, per part del President de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, Francesc Enrich Valls. Aquest convidava a una sèrie de gent a col·laborar en l'exposició de pintures de Picasso amb la cessió de les seves obres. Malgrat que no totes les respostes varen ser afirmatives, finalment aconseguiren un total de seixanta-una peces.

Entre les persones que van cedir obres, cal citar el senyor J. Vidal Ventosa que va oferir un "*aigua-fort*" *colorit de gran tamany obra molt representativa del insigne artista*"¹². El senyor Xavier Vidal de Llobatera cediria tres peces; *le mome* –una pintura a l'oli de petites dimensions de l'any 1901– així com dos altres dibuixos, un de l'any 1903 i l'altre de 1927. Com a condició, però, demanava una assegurança que en el cas de la pintura era de 1.500.000 pessetes i en el cas dels dibuixos de 150.000 pessetes cadascun¹³. També cal ressenyar, en primer lloc, les cessions desinteressades d'obres del Museu d'Art de Barcelona ofertes pel seu director Joan Ainaud de Lasarte, que varen constituir el gruix principal de les obres exposades. Altres cessions destacades van provenir de la col·lecció privada del senyor Antoni Samaranch, dels germans Gaspar -propietaris de la sala Gaspar de Barcelona– i de Totó, viuda de Manolo Hugué, amb qui tantes vivències va compartir Picasso¹⁴.

Inicialment, s'havia pensat celebrar l'exposició a les sales de l'Acadèmia de Belles Arts tal i com s'havia fet l'any anterior, però, la gran quantitat d'obres va determinar que el muntatge s'organitzés en dos blocs. Una part se situaria a la sala d'actes de la Caixa d'Estalvis de Sabadell i l'altra a les dues sales de l'Acadèmia. L'exposició es dividí temàticament, a la sala de la Caixa d'Estalvis hi havia tot aquell grup de peces fetes amb tècniques de gravat (litografies i aiguaforts), dibuix o pintura, mentre que a les sales de l'Acadèmia, s'hi podien trobar els cartells i les ceràmiques.

El mateix dia que l'any anterior, el 6 de gener de 1960, s'inaugurà l'exposició monogràfica d'originals de l'obra de Pablo Picasso. A l'acte inicial hi van assistir, entre d'altres, l'alcalde de Sabadell, Josep Maria Marcet Coll, el President de la Caixa d'Estalvis, Francesc Enrich Valls, els membres de l'Acadèmia de

Belles Arts, Joan Garriga Manich i Joan Vila Puig, el Director del Museo de Arte de Barcelona, Joan Ainaud de Lasarte, i el fill de Picasso, Pablo Ruiz Picasso en representació del seu pare.

El diari "Sabadell" esmentava que "esta exposició ha tenido amplia resonancia, puesto que en España sólo en Madrid y Barcelona, se habían organizado otras de similares. Ello situa a nuestra ciudad a un nivel artístico ciertamente admirable, pues denota la inquietud y ansia de superación, así como los esfuerzos para lograr muestras que, como la capacidad organizativa de los ciudadanos".¹⁵

Un cop finalitzada l'exposició, el 24 de gener de 1960, el President de l'Acadèmia, Lluís Clapés, va enviar una carta a José Maria Taulé per agrair a la col·laboració prestada, que va fer possible l'organització i el bon curs de l'esdeveniment; en nom de la Junta Directiva se li va voler agrair *el interés que en todo momento puso de manifiesto y su altruismo en la colaboración que tan útil nos ha sido*¹⁶.

L'estiu d'aquell mateix any, el nou President de l'Acadèmia Joan Vila Puig i el seu secretari Josep Llobet, van enviar una carta al mateix Pablo Ruiz Picasso a la seva residència de Cannes, *La Californie*, on se li feia una crònica de l'exposició: "un hecho tan trascendental en los anales artisticos y culturales de nuestra ciudad"¹⁷. A més se li van enviar varies fotografies de l'acte, una d'elles era perquè el propi Pablo Picasso la signés. No sabem si finalment la fotografia retornà signada. A l'Acadèmia no hi ha constància del fet.

La realització d'aquestes exposicions sobre l'obra de Picasso, quan encara no era la figura que acabà sent, ens mostren com a Sabadell hi havia una important inquietud pel món de l'art. Al llarg d'aquest escrit hem pogut veure com a finals i inicis de la dècada dels cinquanta i seixanta existia una sèrie de gent amb un seguit d'inquietuds per potenciar l'art local i, a la vegada, introduir noves tendències artístiques a la ciutat.

Carta mecanografiada enviada a Pablo Ruiz Picasso. 16 de juliol de 1960.¹⁸

D. Pablo Ruiz Picasso
"La Californie"
Av. Costebella
CANNES (Alp M.)

Distinguido señor:

Poco tiempo después de tomar posesión la actual Junta Directiva de esta Academia de Bellas Artes, se proyectó la celebración de una exposición que recogiera la obra de usted, desde sus comienzos hasta nuestros días.

Es obvio señalar las dificultades que un proyecto de tanta envergadura representava para nosotros, teniendo en cuenta que las posibilidades de esta entidad han sido siempre muy precarias, pero los componentes de esta Junta

¹⁵ "Sabadell". núm 2.561. 09-I-1960. Vegeu també a *Riutort*. n.º. 34. Gener 1961. p. 128.

¹⁶ AHABAS. Caixa núm 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés a Josep Maria Taulé. 03/02/1960. R-3379; Caixa núm 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Lluís Clapés a Antoni Llonch Gambús (President del Gremi de Fabricants de Sabadell). 03/02/1960. R-3383. També es va agrair al Gremi de Fabricants la cessió de mantes pel transport de les obres.

¹⁷ L'any següent, l'11 de novembre de 1961 el president Antoni Vila Arrufat enviava una nova carta a Pablo Picasso, en aquest cas a la seva residència de París, en la que el felicitava amb motiu del seu vuitantè aniversari. AHABAS. Caixa núm 29. Correspondència 1961-1964. Carta d'Antoni Vila Arrufat (President de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell) a Pablo Picasso.

¹⁸ AHABAS. Caixa núm. 28. Correspondència 1958-1960. Carta de Joan Vila (President de l'Acadèmia de Belles Arts) i Josep Llobet a Pablo Ruiz Picasso. 12/07/1960. R-3484.

JAUME CODINA I PONT
ADMINISTRADOR DE FINQUES
Concepció, 25, 1r. - 08202 SABADELL
Tels. 93 726 03 45 - 93 727 33 01

Galeria
EXPOSICIONS
OBRA PERMANENT
PASSEIG DE LA PLAÇA MAJOR, 27
08201 Sabadell • Telf./fax 93 727 37 94

Interiors
"tot un estil"
MOBLE DISSENY
I DECORACIÓ
Sant Cugat, 11 - SABADELL

Directiva tenían el firme propósito de llevarlo a cabo y no cejaron hasta lograr la colaboración económica de la Caja de Ahorros de Sabadell, aprovechando la coyuntura que se nos ofrecía con el primer centenario de su fundación.

Una vez conseguido este importante apoyo se procuró la obtención de las obras más representativas en sus diversos estilos, con el fin de poder ofrecer un ciclo completo de su arte, pero dificultades insuperables de todo orden limitaron nuestro propósito a unas épocas determinadas. Entonces se hizo todo lo posible para dar a esta manifestación artística la amplitud necesaria, con objeto de que la cantidad de las obras expuestas suplieran esta parcialidad, cosa que sin duda se logró a juzgar por el interés que esta exposición despertó en los medios afines, no sólo de Barcelona, sino de otros puntos del resto de España e incluso del extranjero.

A parte de la citada colaboración material, esta Junta Directiva la halló también, moral y muy entusiasta, en la persona del Director de los Museos de Arte de Barcelona, don J. Ainaud de Lasarte, en los hermanos Gaspar, de la Sala del mismo nombre y en la apreciada Totó, viuda del inolvidable Manolo, todos los cuales se desvivieron, junto con otros no menos valiosos colaboradores, entre ellos los directivos del Museo de Sabadell, para que esta exposición constityera un gran éxito, como en realidad lo fue, por la afluencia de público de todas las condiciones sociales que la visitó durante las dos semanas que la misma permaneció abierta y los elogiosos comentarios que motivó.

Aunque en principio la intención era celebrarla enteramente en la Academia de Bellas Artes, el gran número de obras (sesenta y una en total) obligó a los organizadores a formar dos grupos, uno de los cuales, sin duda el más denso, compuesto por las pinturas, dibujos, aguafuertes y litografías, se exhibió en el Salón de la Caja de Ahorros, marco muy adecuado por su capacidad y la magnificencia de las instalaciones, y el otro, integrado por los carteles y cerámica, que se expuso en los dos salones de nuestra entidad.

Es preciso decir que esta exposición no hubiera podido realizarse sin la gentileza y el desinterés de los diversos coleccionistas que pusieron a nuestra disposición las obras con que contaban, sin cortapisas de ninguna clase. En primer lugar hay que citar al Museo de Arte Moderno, que nos cedió el lote más importante, y después a los hermanos Gaspar, a don Antonio Samaranch, a don Juan Vidal y Ventosa, a la viuda de Manolo Hugué y por último a don Xavier Vidal de Llobatera.

Si la organización de esta manifestación requirió grandes esfuerzos, también es verdad que los mismos se vieron compensados por el resultado francamente satisfactorio que la misma tuvo, al interesar no sólo a las personas iniciadas sino al público en general, cumpliéndose así el principal objeto de su celebración, que era el de divulgar ampliamente sus obras en versión original y no a base de reproducciones que era en la forma como hasta entonces habían podido admirarse en nuestra ciudad.

Merece especial mención el acto inaugural, al que asistieron diversas personalidades, siendo para nosotros un honor que delegara en el mismo a su hijo, quien sin duda le habrá contado ya como en el transcurso del mismo se puso de relieve la admiración y el respeto que su obra despierta en todos nosotros.

Como recuerdo de aquella efeméride nos permitimos mandarle unas fotografías. Como habrá reparado una de las fotografías está por triplicado. Lo hemos hecho adrede por si quiere devolvemos una con su autógrafo, pues seria para nosotros el mejor galardón poder poseer dicha fotografía dedicada, que figuraría en el sitio de honor de la Academia de Bellas Artes y perpetuaría un hecho tan trascendental en los anales artísticos y culturales de nuestra ciudad.

Reciba, con este motivo, el testimonio de nuestra consideración y afecto.

POR LA ACADEMIA DE BELLAS ARTES

Vº Bº

El Secretario

El Presidente Actual
Firmado: Juan Vila Puig

Firmado: José Llobet

Bibliografia

BALSACH, Maria Josep. "L'exploració d'un nou llenguatge. L'art a Sabadell, 1957-1959", dins BALSACH, Maria Josep (coord). *Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*. Ed. Museu d'Art de Sabadell. Sabadell. 2001. pp. 24-27.

BALSACH, Maria Josep. "Antoni Angle, Gabriel Morvay, Vladimir Slepain. De l'informalisme a les primeres accions de "pintura d'acció pública (1959-1960)", dins BALSACH, Maria Josep (coord). *Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*. Ed. Museu d'Art de Sabadell. Sabadell. 2001. pp. 43-53.

BALSACH, Maria Josep. "El Grup Gallot", dins BALSACH, Maria Josep (coord). *Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*. Ed. Museu d'Art de Sabadell. Sabadell. 2001. pp. 55-67.

BALSACH, Maria Josep. *Grup Gallot*. Catàleg de l'exposició monogràfica. Ed. Museu d'art de Sabadell. Sabadell. 1981.

BALSACH, Maria Josep. *El signe, el gest, l'acció: el Grup Gallot*. Tesi de llicenciatura. Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra. 1982. (Inèdit).

CALVET, Jordi; DEU, Esteve; MARÍN, Martí i SALA-SANAHUJA, Joaquim. *Sabadell al segle XX*. Ed. Eumo Editorial. Vic. 2000.

CASTELLS, Andreu. *L'art sabadellenc*. Ed. Riutort. Sabadell. 1961.

FAXEDAS, Maria Lluïsa. "Manuel Duque i el nuagisme. L'aventura de París", dins BALSACH, Maria Josep (coord). *Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*. Ed. Museu d'Art de Sabadell. Sabadell. 2001. pp. 29-41.

LOZANO, Rossend. "La revista Riutort i les avantguardes artístiques a Sabadell, 1956-1965", dins *Arraona*. núm. 22. Hivern 1999. pp. 59-87.

LOZANO, Rossend (coord). *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*. Ed. Museu d'Art de Sabadell. Sabadell. 1999. pp. 45-75.

LOZANO, Rossend. "La irrupció de les avantguardes a Sabadell, 1939-1959", dins *Arraona*. núm. 27. 2003. pp. 198-228.

Riutort. Número extraordinari dedicat al Grup Gallot. nº. 33. Setembre 1960.

Riutort. núm. 34. Gener 1961.

Arxiu de l'Acadèmia de Belles Arts

Caixa núm. 25. Correspondència 1950-1951.

Caixa núm. 28. Correspondència 1958-1960.

Caixa núm. 29. Correspondència 1961-1964.

Premsa

"Sabadell". núm. 2.561. 09-I-1960.

La universitat, a casa

A la UOC integrem la formació a la teva vida

Diplomatures

- Ciències Empresarials
- Turisme

Llicenciatures

- Administració i Direcció d'Empreses (2n. cicle)
- Ciències Polítiques i de l'Administració (2n. cicle/Màster)
- Ciències del Treball (2n. cicle)
- Comunicació Audiovisual (2n. cicle)
- Documentació -Gestió de la Informació- (2n. cicle)
- Dret
- Estudis de l'Àsia Oriental (2n. cicle/Màster)
- Filologia Catalana (també accés directe al 2n. cicle)
- Humanitats (també accés directe al 2n. cicle)
- Investigació i Tècniques de Mercat -Màrqueting- (2n. cicle)
- Psicologia
- Psicopedagogia -nous itineraris en l'àmbit de la Pedagogia (2n. cicle)

Enginyeries

- Enginyeria en Informàtica (2n. cicle)
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes

Sol·licitud d'accés:
del 18 de setembre fins al 30 d'octubre
Inici període lectiu: febrer de 2005

Informa-te'n als centres de suport de la UOC,
al tel. 902 141 141 i al nostre web www.uoc.edu

UOC

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

10
ANYS

INTELECTE
GALERIA D'ART

Pedregar, 10
Telèfon 93 726 51 22
08202 SABADELL

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL

MODA EN PELL I PELLETERIA

llorenç caballé

Escola Industrial, 22 pis • Tel. 93 725 75 59 • SABADELL